

In mootjes gehakte vrouwen, kapotgeschoten straatkinderen, neergestoken drugsdealers. Honduras is met zijn vijf doden per dag een moorddood waar niemand zich 's avonds nog op straat waagt. Slechts één keer per jaar stopt de geweldcarrousel: tijdens de heilige paasweek, wanneer mini-Messiassen, voorzien van een doornenkroon, kruis en échte tranen, de zonden van de wereld op zich nemen. Teun Voeten

Hemel en hel in Honduras

MOORD EN SPELEN

De doden van de dag

Het is een gewone doordeweekse dag in San Pedro Sula, met zijn 700.000 inwoners de tweede grootste stad van Honduras. In de vroege ochtend bladert misdaadverslaggever José Cantarillo wat door de krant op de redactie van *La Prensa*. Om kwart over negen gaat zijn gsm: een tipgever van de politie. Cantarillo springt in zijn auto voor het eerste incident van de dag, een schietpartij tussen een lijfwacht van een rijke industrieel en een paar criminelen. Waarschijnlijk een mislukte ontvoering. Balans: één dode en twee gewonden. Als Cantarillo ter plaatse komt zijn de slachtoffers al weggevoerd. Een revolver, een pistool, wat kogelhulzen en bloedspatten op de stoep zijn al wat rest van de *crime scene*. Om twintig over elf is Cantarillo sneller op de plaats des onheils. Twee jonge mannen liggen met kapotgeschoten hoofden in een plas bloed. Colombianen, vertelt een politiemann, waarschijnlijk geliquideerd na een mislukte drugsdeal. Honduras is sinds een paar jaar ook een uitvalsbasis van de Zuid-Amerikaanse drugskartels. Samen met enkele tv-verslaggevers van Canal Cinco luncht Cantarillo op de motorkap van zijn pick-up.

Hij heeft zijn *hamburguesa* nauwelijks op of er komt alweer nieuws binnen: een medewerker van het ziekenhuis van de stad meldt dat een vrouw die een uur eerder zwaargewond is binnengebracht, is overleden. Het konvooi journalisten haast zich naar het ziekenhuis en krijgt uitleg van een rechercheur, die bij het stoffelijk overschot in het mortuarium staat. De vrouw heeft vijftien kappen met een machete gehad. Haar kaak is bijna verdwenen, haar onderarmen en voorhoofd vertonen diepe snijwonden. De dader is haar echtgenoot; jaloezie was zijn motief. De vrouw is het zoveelste slachtoffer van een ware golf van extreem huiselijk geweld. In Honduras hebben ze daar zelfs een term voor uitgevonden: *femicide*. De regering neemt het probleem serieus en politieagenten leren op bijscholingscursussen hoe ze huiselijk geweld daadkrachtig kunnen aanpakken. Er staan nu behoorlijke gevangenisstraffen op. “*Hijo de puta*” (*hoerenzoon, red.*), mompelt Cantarillo hoofdschuddend terwijl ziekenhuismedewerkers het lijk optillen. Haar polsen zijn bijna doormidden gehakt; haar handen vormen een vreemde hoek met haar onderarmen, alsof ze er elk moment af kunnen vallen.

Links: Een dodelijk slachtoffer van extreem huiselijk geweld. De vrouw is toegetakeld met een machete, haar polsen zijn bijna doormidden gehakt. Boven: De politie dweilt met de kraan open in het moorddadigste land ter wereld. In 2007 werden 61 agenten gedood door criminelen.

De dag is nog niet om. Vroeg in de avond wordt er nog een man neergeschoten in een buitenwijk van de stad: een uit de hand gelopen caféruzie. De teller staat nu op vijf doden. Het gebruikelijke gemiddelde voor San Pedro Sula, de gevaarlijkste stad in het moorddadigste land ter wereld. Om zeven uur ’s avonds, wanneer het donker wordt, is er geen levende ziel meer te bekennen op straat. Bewoners controleren de tralies voor hun ramen en trekken zich terug in hun gebarricadeerde woningen. Zelfs een half blokje omlopen, naar een restaurant of de kruidenier, is voor de meeste mensen al te gevaarlijk.

Wordt niet vervolgd

Met zo’n 4000 moorden per jaar op een totale bevolking van 7 miljoen – omgerekend naar België rond de 20 moorden per dag – behoort Honduras tot de meest gewelddadige landen ter wereld. “Het is dweilen met

de kraan open”, zucht politiecommissaris Ernesto Madrid in de hoofdstad Tegucigalpa. “Meer dan zeventig procent van de moorden wordt niet strafrechtelijk vervolgd. We hebben eenvoudigweg te weinig mensen.”

Kritiek op het politieapparaat dat corrupt zou zijn, wuift Madrid weg. “Ook al zitten er rotte appels tussen, we zijn een nobele instelling.” Eenenzestig politieagenten vonden de dood in 2007, vertelt hij met een melancholische blik. “De meesten werden *off duty* vermoord. Wraakacties van criminelen.”

De burgeroorlogen die in de jaren tachtig en negentig buurlanden als Nicaragua, El Salvador en Guatemala teisterden, bleven Honduras bepaald. Maar de sociale spanningen, veroorzaakt door de schrijnende armoede, de inkomensongelijkheid en de corruptie, zijn er nog groter dan in bovengenoemde landen. Tel daarbij de overvloed aan wapens. Er circuleren ruim één miljoen vuurwapens in Honduras, waarvan naar schatting de helft illegaal is. De wapenwetgeving is tolerant. Allerm minst verbazingwekkend, gezien het feit dat de invloedrijke familie van het land, die ook de krantengroep van *El Heraldo* en *La Prensa* beheert, ➡

In Honduras worden zoveel vrouwen vermoord door hun eigen man, dat er een term voor uitgevonden is: femicide

**Niet alleen
drugsdealers,
ook bedelende
en stelende
straatkinderen
worden neer-
geknald. Als ze
niet in de
mensenhandel
belanden**

♣ tevens de grootste wapenimporteur is. Een recenter probleem is de enorme sociale ontwrichting: de helft van de jongeren uit Honduras komt uit een gebroken gezin, waarvan de vader naar de Verenigde Staten is geëmigreerd, in de gevangenis zit of zijn familie heeft verlaten. Irma Benavives van Casa Alianza, een opvangtehuis voor straatkinderen, spreekt van een nieuwe golf straatkinderen. “Het zijn niet alleen weglopertjes. Er zijn ook veel weeskinderen die op straat leven”, legt Benavives uit. “Sommige ouders zijn gestorven aan aids, anderen lieten het leven in de woestijn, tijdens hun illegale immigratie naar de Verenigde Staten”. Doodseskaders hebben het gemunt op al die bedelende en stelende straatkinderen, die als een overlast worden gezien. Volgens cijfers van Casa Alianza worden elk jaar 500 kinderen het slachtoffer van standrechtelijke executies op straat. “*Limpieza social* - sociale zuivering”, noemt men dat. En dan zijn er nog de seksuele misdrijven tegen minderjarigen: veel kinderen worden het slachtoffer van mensenhandel. “De meeste straatkinderen leven in een staat van permanente onveiligheid en vormen kleine groepjes om zich tegen de boze buitenwereld te beschermen. De kinderen voelen zich verworpen en

Boven: Twee Colombianen, geliquideerd na een mislukte drugsdeal: Honduras is sinds een paar jaar ook een uitvalsbasis van de Zuid-Amerikaanse drugskartels. Rechts: Even geen bloed op de straten, maar alfombras: tapijten van gekleurd zaagsel die speciaal voor de paasprocessie worden gemaakt.

gehaat door de samenleving.” Daarom probeert Casa Alianza de kinderen met speciale cursussen weerbaarder te maken. Tijdens de kerstdagen trekt men er met speciale teams op uit om straatkinderen op te zoeken en ze koek en warme chocolademelk te geven: *Da me amor y esperanza* - Geef me hoop en liefde, is het thema van dit jaar.

Gangs of Honduras

Honduras raakte nog verder in het slop toen in 1998 de orkaan Mitch over het land raasde en er enorme verwoestingen aanrichtte. Vooral de arme sloppenwijken, tegen onstabiele berghellingen aan gebouwd, werden zwaar getroffen. Tienduizenden mensen verloren hun hebben en houden. Rond die tijd deed nog een andere plaag zijn intrede: gewelddadige jeugdbendes, de zogenaamde *maras*. De gangs ontstonden oorspronkelijk in Amerikaanse steden met een grote ♣

Tijdens de hele
paasweek,
wanneer ouders
hun kind
van doornenkroon
en jezusbaard
voorzien, worden
er doorgaans
'maar' zeven
moorden gepleegd
in Honduras

↔ latinopopulatie, zoals Los Angeles en Houston. Gedeporteerde asielzoekers en teruggestuurde criminelen introduceerden de maras vervolgens in El Salvador en Honduras, waar ze een vruchtbare voedingsbodem vonden onder de werkloze, verpauperde en verbitterde jeugd. Gangs boden hen inkomsten, status, en de geborgenheid en solidariteit die hun gebroken families hen niet konden bieden. Rond 2000 domineerden de bendes, waarvan de leden te herkennen waren aan hun angstaanjagende tatoeages, het straatbeeld en konden ze vrijwel straffeloos te werk gaan. Maar in 2003 introduceerde de regering *el Ley Anti-Mara*: een draconische anti-gangwetgeving om de bendes keihard de kop in te drukken. Op gangtatoeages staat sindsdien acht tot twaalf jaar gevangenisstraf. “Moordenaars komen er vaak met minder vanaf”, zegt socioloog Ernesto Bardales, verbonden aan Jha-Ja, de organisatie voor gangpreventie. “De anti-gangwetgeving is er snel doorgedrukt in de eerste jaren van deze eeuw, toen er een paniekerig anti-misdaadklimaat in de politiek heerste. En de anti-terroriswetgeving van Bush naar aanleiding

Boven: Sinds er acht tot twaalf jaar gevangenis staat op het hebben van gangtatoeages, laten meer en meer bendeleden ze operatief verwijderen. Rechts: Ook in de Semana Santa of Heilige Week is er ogenschijnlijk weinig reden tot vrolijkheid in Honduras.

van 9/11 gooide nog olie op het vuur. Veel artikels in die wet druisen recht tegen de grondwet in. Nu zitten we hier in de bizarre situatie dat mensenrechtenorganisaties moordenaars en criminelen moeten verdedigen.” Maar daar heeft de Hondurese regering geen oren naar. “Er is een bewuste politiek om de gangleden te elimineren”, zegt Bardales. Zo worden in de overvolle gevangenissen leden van rivaliserende bendes bij elkaar gezet, zodat ze elkaar uitmoorden. Jha-ja onderzoekt momenteel enkele incidenten in gevangenissen waarbij tientallen gangleden het leven lieten. Het meest beruchte is wel het incident van mei 2004 in de gevangenis van San Pedro Sula, waarbij 105 gangleden stierven nadat er zogezegd brand uitbrak in hun vleugel. Achteraf bleek dat veel slachtoffers aan schotwonden waren overleden. Ofschoon familieleden van bendeleden en andere

organisaties op een officieel onderzoek hebben aangedrongen, is de zaak nooit opgeklaard. “De harde aanpak van de regering mag er dan voor gezorgd hebben dat de gangs minder zichtbaar zijn op straat, de moordcijfers zijn alleen de hoogte ingegaan”, zegt Bardales. Tegenwoordig laten gangleden hun tatoeages verwijderen. Vroeger gebeurde dat met primitieve technieken als zwavelzuur, nu zijn er speciale klinieken die met laseroperaties werken. De gangs evolueren en zijn van kidnapping en afpersing overgeschakeld op lucratievere en ‘veiliger zaakjes’ als drugshandel, mensensmokkel en het witwassen van geld. Momenteel rekruteren de Maras aan de universiteit rechten- en economiestudenten. Zelfs de gangs hebben begrepen dat kennis macht is. En ondertussen gaat het moorden gewoon door.

Moordvakantie

Slechts één keer per jaar stopt het doden tijdelijk. Namelijk wanneer een beroemd personage herdacht wordt dat zelf een gewelddadige dood stierf: Jezus Christus. Pasen is een belangrijke gebeurtenis in het uiterst katholieke Honduras. Zelfs moordenaars,

verkrachters en ontvoerders nemen dan even vrijaf. De paasvieringen beperken zich niet tot het weekend, maar strekken zich uit tot de hele week ervoor: tijdens deze *Semana Santa* of Heilige Week ligt het hele land stil. “Zelfs de criminelen zitten dan thuis bij hun familie”, zegt politiecommissaris Ernesto Madrid, die elk jaar uitkijkt naar deze vredige periode. De moordcijfers dalen drastisch tijdens de Semana Santa: van zo’n elf doden per dag tot ‘amper’ zeven in de hele Heilige Week. Misdaadverslaggevers als Cantarillo hangen even niet rond bij forensische detectives of in mortuaria, maar maken reportages over de verkeerspolitie die er alweer niet in slaagt het vakantieverkeer in goede banen te leiden. En de aartsbisschop van Tegucigalpa, de voormalige pauskandidaat Óscar Andrés Rodríguez, beklaagt zich er elk jaar weer publiekelijk over dat de Semana Santa een week van plat vertier is geworden op de stranden en eilanden aan de Caribische kust. Inderdaad, aan de kust draait alles om zon, zee, drank en seks. Honduras heeft dan ook indrukwekkende aidsstatistieken. Naar schatting 2% van de bevolking is seropositief, van wie de helft in San Pedro Sula woont, de aidshoofdstad ↔

In overvolle gevangenissen worden leden van rivaliserende bendes bij elkaar gezet, zodat ze elkaar uitmoorden

❖ van Latijns-Amerika. Maar in het binnenland gaat het er een stuk rustiger aan toe en wordt de religieuze traditie hoog gehouden met uitgebreide liturgische vieringen en statige processies. Veruit de meest indrukwekkende vindt plaats in het stadje Comayagua, gelegen tussen de vervuilde hoofdstad Tegucigalpa en het nog smeriger San Pedro Sula. Comayagua, gesticht door de Spanjaarden in 1537, is met geld van onder meer de Europese Unie in haar koloniale pracht en praal hersteld.

De vijf kerken van het stadje zijn gerestaureerd, neonreclames in de binnenstad zijn taboe en 's nachts, als de Catedral de Santa Maria prachtig verlicht boven het dorpsplein uittoert, lijkt het wel of de tijd eeuwen heeft stilgestaan. Nu eventjes geen gangs, liquidaties van straatkinderen, armoede en prostitutie. De Comayaguanen kuieren op hun gemak rond met hun kinderen en eten een ijsje.

Goede Vrijdag is de grote dag. Maandenlang zijn buurtcomités bezig geweest om *alfombras* te ontwerpen: decoratieve tapijten van gekleurd zaagsel die de straten sieren. Zeg maar de Hondurese versie van het

bloementapijt op de Grote Markt van Brussel. De hele nacht wordt er koortsachtig doorgewerkt om ze op tijd af te krijgen. In totaal worden er zo'n dertig alfombras voltooid op de straten waar de processie zal passeren. Langs de hele route beelden kinderen de veertien staties van de kruisweg uit. Ze nemen hun rol serieus en leven zich vol overgave in in de dramatische taferelen. Sommigen laten overtuigend hun tranen de vrije loop. Enkele ouders hebben hun peuter of kleuter als Jezus uitgedost, compleet met doornenkroon, baard, snor, bloeddruppels en een trieste blik. Het kruis van karton of bamboe waaronder ze gebukt gaan maakt hun Jezusje helemaal af.

Bij elke door kinderen verbeelde statie leest een priester voor uit de Bijbel. Langzaam worden de alfombras stukgelopen tot een modderige massa bruin zaagsel. Drie maanden werk, waarvan het uiteindelijke resultaat maar een paar uur bestaat voor het vernietigd wordt: een treffender symbool voor de Hondurezen is haast niet denkbaar. Even hemelse rust. En een paar dagen na Pasen barst het helse moorden gewoon weer los. ☹

Even lijkt het alsof de tijd eeuwen heeft stilgestaan. Even geen gangs, moorden, armoede en prostitutie